

Синюченко А. М.

*кандидат політичних наук,
асистент кафедри філософії, соціології та політології,
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-415-6-44>

ПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ПРЕКАРИЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Швидкий розвиток штучного інтелекту (ШІ) в ХХІ столітті породжує значні суспільні дискусії щодо його впливу на різні сфери життя.

Економічні та дотичні їм політичні та соціальні деструктивні наслідки зумовлені у першу чергу розширенням масштабів прекаризації. Мова йде про втрату робочих місць працівників цілої низки сфер діяльності та професій шляхом автоматизації виробничих процесів під впливом впровадження штучного інтелекту, зменшення можливостей для працівників використовувати напрацьовані десятиліттями політичні механізми захисту своїх прав.

За оцінками експертів McKinsey Global Institute, висловленими в 2017 році, до 2030 року через автоматизацію у світі будуть звільнені до 800 мільйонів робочих місць [1]. А вже в звіті 2023 року ці прогнози адаптивно американської економіки були такі: до 2030 року трудова діяльність, на яку нині припадає до 30 відсотків робочого часу в економіці США, може бути автоматизована [2].

Задля збереження робочих місць під впливом активних технологічних змін та впровадження ШІ, в сучасному політикумі США, країн ЄС, розглядається ймовірність на законодавчому рівні закріплення норми щодо зменшення тривалості робочого тижня. Як можна оцінювати перспективи таких планів?

Вочевидь виникне низка проблем, зумовлених секторальною специфікою галузей та видів діяльності. Зменшення тривалості робочого тижня може спровокувати зростання кількості працівників, зайнятих за неповним графіком. Такі працівники часто отримують меншу заробітну плату та працюють за тимчасовими контрактами, що посилює їхню вразливість на ринку праці. Мова йде про збільшення

частки прекарних зайнятих із всіма відповідними з огляду на це наслідками [3]. Компанії, як правило, менше інвестують у розвиток таких працівників, що може негативно вплинути на загальну продуктивність.

Сектори економіки, де послуги мають надаватися безперервно, можуть зіткнутися зі значними труднощами при переході на чотириденний робочий тиждень. Зокрема, у сфері охорони здоров'я, де медичний персонал працює за жорстким графіком, скорочення робочого часу може призвести до дефіциту кадрів. Це пов'язано з тим, що медичні послуги мають надаватися цілодобово, а підвищення навантаження на існуючий персонал є неможливим. Такі ж непередбачувані наслідки очікують транспортну галузь, зокрема вантажні перевезення. Для підтримання необхідного обсягу перевезень може знадобитися збільшення кількості водіїв. Враховуючи існуючий дефіцит кваліфікованих кадрів у багатьох розвинених країнах, така потреба може додатково навантажити ринок праці та створити додаткові витрати для держави, особливо в стратегічних секторах економіки.

Ці та інші питання, зокрема утримання на належному рівні доходів, посилення конкуренції на ринку праці з ризиками збільшення латентної зайнятості, призводять до того, що перспектива обов'язкового переходу на скорочений (а наразі мова йде про чотириденний) робочий тиждень, особливо в європейських країнах, де це питання активно обговорюється, стає все менш реальною. Адже не можна забувати і про значні демографічні виклики, зокрема старіння населення та дефіцит робочої сили.

Окрім економічних, впровадження штучного інтелекту (ШІ) та автоматизації мають місце й інші далекосяжні наслідки для суспільства, включаючи значні політичні ризики. Ось деякі ключові сфери, що викликають занепокоєння.

Ерозія демократичних норм. ШІ та автоматизація можуть призвести до концентрації влади в руках кількох корпорацій або окремих осіб, які контролюють технологію. Це може підірвати демократичні принципи і підзвітність. Просунуті системи ШІ можуть бути використані також для масового нагляду, що потенційно обмежує індивідуальні свободи і підриває демократичні цінності.

Геополітичні зміни з огляду мілітаризацію на засадах ШІ. Системи озброєнь на основі ШІ здатні створювати певним країнам значну військову перевагу, потенційно дестабілізуючи глобальний

геополітичний ландшафт. Використання ШІ для кібератак також є серйозною загрозою національній безпеці та демократичним інститутам.

Соціальні потрясіння та дестабілізація. Економічні та соціальні наслідки ШІ та автоматизації можуть призвести до посилення соціальних заворушень і нерівності. Можна лише здогадуватися, наскільки великим може бути потенціал використання ШІ для дезінформації та маніпуляцій, що буде підривати довіру громадськості до інститутів і демократичних процесів.

Також не менш серйозним наслідком є виклики в управлінні як на національному, так і наднаціональному рівнях. Розробка ефективних нормативно-правових актів і механізмів нагляду за ШІ є складним завданням, що вимагає міжнародної співпраці, що власне нині вже активно здійснюється [4].

Все зазначене вказує на те, що як для політиків, так і суспільства в цілому вкрай важливо проактивно вирішувати окреслені проблеми задля забезпечення справедливого майбутнього.

Література:

1. McKinsey Global Institute. Jobs lost, jobs gained: What the future of work will mean for jobs, skills, and wages. Report. 2017. URL: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/jobs-lost-jobs-gained-what-the-future-of-work-will-mean-for-jobs-skills-and-wages#/>
2. McKinsey Global Institute. Generative artificial intelligence and the future of work in America. Report. 2023. URL: <https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/generative-ai-and-the-future-of-work-in-america#/>
3. Батрименко О., Синюченко А., Перепелиця Н. Політичні аспекти посилення процесів прекарізації через розвиток «гіг-економіки». В: «Дні науки філософського факультету – 2023», Міжн. наук. конф. (2023; Київ). / редкол.: А. Є. Конверський [та ін.]. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2023. С. 531–537.
4. OECD. Good Jobs for All in a Changing World of Work: The OECD Jobs Strategy OECD. 2018. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264308817-en>